

گفت‌وگوی «شهروند» با سمیرا فعلی، مشاور امور زنان در جمعیت هلال احمر

روایتی متفاوت از هزاران زنِ سُرخ‌پوش

سعید غلامحسینی / شهروند

(به ناز مقدسی) یکی از بی‌شمارترین جوامع زنان در جمعیت هلال‌احمر متمرکز شده است. زنان هلال‌احمر بی‌شمارند. اولین آمار منتشرشده از سوی هلال‌احمر از حضور ۱۳۶ هزار و ۹۳۲ زن جوان، داوطلب و امدادگر و نجاتگر در کل کشور خبر می‌دهد. از این تعداد ۴۱ هزار و ۶۰۷ زن عضو جوان، ۷۰ هزار و ۵۹۱ نفر داوطلب و ۱۴ هزار و ۷۳۴ امدادگر و نجاتگر، زیر پرچم سرخ جمعیت هلال‌احمر فعالیت می‌کنند. «سمیرا فعلی» مشاور امور زنان و خانواده در جمعیت هلال‌احمر برای اولین بار این آمار دقیق را به تک‌تیک داوطلبان و امدادگران و نجاتگران زن، در اختیار «شهروندآنلاین» قرار داد. او یک جوان دهه شصتی است، با همه دغدغه‌های فرهنگی و اجتماعی که سال‌ها به دنبال مطالبه‌شان بوده است. حال او پا به جمعیت هلال‌احمر گذاشته تا مطالبه‌گر حقوق هزاران زن مثل خودش شود. فعلی چند روز پیش در بازدید از روزنامه شهروند با ما به گفت‌وگو نشست و از دغدغه‌ها و اهدافی گفت که مسیری سبز را برای زنان سرخ‌پوش هلال رقم خواهد زد.

در عرصه‌های ملی و بین‌المللی پیشگام است. بنابراین می‌توانم بگویم جمعیت هلال‌احمر فراتر از انتظار و مشاهدات ما در میان دستگاه‌ها و سمن‌ها و مراکز دیگر فعالیت‌می‌کند.و به نظرم اینجا همان مرکز جهان است!
●●● قبل از این، تعاملی هم با جمعیت هلال‌احمر داشتید؟ مثلا در بحث داوطلبی یا کمک‌رسانی در حوادث؟

بله، در بستر کمک‌های بین‌المللی مخصوصا زمان تحریم‌ها ما یک‌سری از کارها و کمک‌هایی را که کردیم، از طریق جمعیت هلال‌احمر انجام دادیم. مدتی هم در سازمان داوطلبان عضویت فعال داشتم و به خاطر سوابق فعالیت‌های فرهنگی‌ام مشاور فرهنگی رئیس سازمان بودم. وقتی هم جناب دکتر همتی به ریاست جمعیت منصوب شدند و به من این اعتماد را داشتند که می‌توانم در امور زنان و خانواده اثرگذار باشم، بنابراین قبول مسئولیت کردم.

●●● الان بعد از ۶ ماه فعالیت مستمر در هلال‌احمر، نگاه‌تان به این جمعیت و اقتضائاتش چقدر تغییر کرده؟

طبیعتا هر چیزی که از بیرون دیده می‌شود، با هر چیزی که از درون ببینیم فرق می‌کند، یعنی امکان ندارد یک ساختمان و عمراتی را هم که از بیرون می‌بینید، دقیقا با تصورات ذهنی شما از نمای داخلی‌اش همخوانی داشته باشد. جمعیت هلال‌احمر نیز همین‌طور است، وقتی از بیرون نگاه می‌کردم، صرفا نهادی بود که در زمینه امداد و کمک‌رسانی و فعالیت‌های بشردوستانه فعالیت‌می‌کردو مصائب و مشکلاتش برابرم دیده‌نی‌شد.

وقتی وارد جمعیت هلال‌احمر شدم، همه چیز سخت‌تر از آن چیزی بود که از بیرون دیده بودم. بخش زیادی از آن هم به خاطر پیشینه‌اش است. شاید اگر بعد از این، گروه دیگری روی کار بیایند، شرایط برایشان راحت‌تر باشد، اما به هر حال حاشیه‌هایی که در دوران قبلی جمعیت وجود داشت، کار را برای همه سخت‌تر کرد. ضمن اینکه واقعا با نظرمالی و اعتباری مشکلات به‌شدت بفرنج است و باعث به وجود آمدن نارضایتی‌هایی شده است. هرچند که باید اذعان کنم با همه این شرایط، به لطف خدا و دعای مردم و مددجویان در مسیر درستی قرار گرفته است و دارد به خوبی مدیریت‌می‌شود.

●●● خانم فعلی، الان چه تعداد زن زیر پرچم جمعیت هلال‌احمر قرار گرفته‌اند؟

صدوبیست‌وشش هزار ونهصدوسی‌ونه نفر، بانوان جمعیت هلال‌احمر در کل کشور هستند. این آمار به تک‌تیک امدادگران و نجاتگران، جوانان و داوطلبان است. ما ۴۱ هزار و ۶۰۷ نفر بانوی جوان داریم؛ ۷۰ هزار و ۵۹۱ نفر بانوی داوطلب و ۱۴ هزار و ۷۳۴ نفر امدادگران و نجاتگران ما

●●● شما الان مشاور امور زنان در جمعیت هلال‌احمر هستید؛ به عنوان یک دهه شصتی از کجا شروع کردید؟

از زمانی که یادم می‌آید همیشه در مسائل اجتماعی و فرهنگی دغدغه‌مند بودم و سعی کرده‌ام با تعهد به مسئولیت اجتماعی، آزادگی، صلح‌طلبی و ظلم‌ستیزی در مسیر حل مشکلات بشر گام بردارم. هجده سالم بود که وارد تلویزیون شدم و از همان موقع با اثرگذاری کارهای فرهنگی و آثار هنری آشنا شدم. در واقع کارم را از گروه کودک و نوجوان شروع کردم. به عنوان یک نویسنده‌کارم را ادامه دادم و مدتی براساس طرح «بهبودسوادخواندن» یا «پرلز» در نگارش قصه‌های کودکان مشغول بودم. در راستای فعالیت‌هایم با خیره‌ای همکاری می‌کردم که به صورت بین‌المللی در زمینه درمان کودکان بیمار و نیازمند خدمت می‌کرد و پس از آن باکمیت‌ها و شوراهای اجتماعی، مؤسسات و مراکز مدنی و سازمان‌های مردم‌نهاد بسیاری که به‌قشر آسیب‌پذیر جامعه، کودکان و زنان کمک‌های مالی، خدمات اجتماعی یا درمانی ارائه می‌دادند، مشارکت کردم.

اما به طور کل حوزه «کودک» همیشه برایم بیشترین اهمیت را داشته، چون بر این باورم حاملان اصلی برنامه‌های توسعه‌درآینده کشور کودکانند، باوجوداینکه حوزه آنان هنوز در کشور جدی انگاشته نشده و در بعضی از بسترهایی هم که فراهم شده برایشان هنوز نقص و اشکالات جدی وجود دارد. عمده سیاستگذاری‌ها و طرح‌ها و اقداماتی هم که در راستای پرورش و آموزش کودکان اجرامی‌شود، از سلامت و شفافیت لازم برخوردار نیست. به همین دلیل نظام آموزش ما با نیازهای واقعی کودکان بیگانه است. مباحث درسی تدوین شده، شیوه‌های تدریس، فضاهای آموزشی با شرایط کودکان امروز همخوانی ندارد و متأسفانه هنوز در دوره‌ای به سر می‌بریم که عدالت آموزشی برقرار نیست. در حالی که این کودکان امروز هستند که فردا را می‌سازند، اما ما می‌بینیم که وضعیت موجود کودکان در برخی نواحی کشور غیرقابل تصور و فاجعه‌بار است. البته همه مشکلات کودکان به آموزش آنان برنمی‌گردد. تعداد قابل توجه کودکان کار و خیابان و کودکان زباله‌گرد نشان از نبود توجه کافی مسئولان کشور به حوزه کودک دارد.

●●● قبل از اینکه وارد جمعیت شوید، چه ذهنیتی نسبت به این نهاد داشتید؟

بالاخره من هم مثل عموم مردم ذهنیت کاملا مثبتی نسبت به نوع فعالیت جمعیت هلال‌احمر داشتم. از این حیث که به نظرم تنها نهاد مورد وثوق بین مردم و حاکمیت بود. نهادی که همیشه در بحث‌های امدادرسانی، فعالیت‌های بشردوستانه و عام‌المنفعه

هستند. این را هم عرض کنم که این اولین بار است که این آمار رسمی از طرف جمعیت هلال‌احمر ارائه می‌شود.
●●● چرا مشاور امور زنان داریم، اما مشاور امور مردان نداریم؟ خود این عنوان، بحث تبعیض جنسیتی را تأیید نمی‌کند؟

مشاور امور زنان فقط شامل جمعیت هلال‌احمر نمی‌شود. ما در همه سازمان‌ها و ارگان‌های کشور این عنوان و سمت را داریم. مشاور امور زنان در ذیل معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری نیز قابل تعریف است. قبل از هر چیزی باید بگویم که به طور کل روزی را پیش‌بینی می‌کنم که به هیچ مشاور زناتی نیاز نداشته باشیم و در واقع چنان عادلانه در مسیر توسعه قرار می‌گیریم تا مطالبات زنان به درستی احقاق شود.

اما الان باید این موضوع را بپذیریم که هنوز بستری برای تحقق این امر حتی در حیات ذهنی مدیریتی کشور وجود ندارد. مابه‌زمان نیاز داریم که مانند برخی کشورهای پیشرفته از این دوره گذار عبور کنیم. ما کشوری هستیم که الان بسیاری از مسائل حوزه زنان مان هنوز حل نشده است و همین‌طور حل نشده هم می‌ماند و از یک دولت به دولت بعدی و مدیران آتی موکول می‌شود و در نهایت هم لاینحل باقی می‌ماند. از طرف دیگر چون بسیاری از مسائل در حوزه زنان سیاست‌زده و بسیاری از رفتارها در مدیران جنسیت‌زده است، من معتقدم که ما نیاز داریم به زناتی که در جایگاه مشاور امور زنان قرار بگیرند و برای اعتلای جایگاه واقعی زنان تلاش کنند.

●●● یعنی روزی خواهد رسید که عنوانی به نام «مشاور امور زنان» نداشته باشیم؟

من معتقدم این جایگاه همیشگی نیست و تا جایی که به یک توازن و عدالت جنسیتی در پذیرش مناصب اجرایی دست پیدا کنیم، مجاهدت می‌کنیم و بعد از آن احتمالا دست برمی‌داریم از مطالباتی که خیلی وقت‌ها هم‌سراز جایی دیگر درآورده‌است.

●●● مهم‌ترین کارهایی که در این ۶ ماه در جایگاه مشاور امور زنان انجام دادید، چه مواردی است؟ مشخصا چه کاری در حوزه زنان جمعیت هلال‌احمر انجام شده است؟

در ابتدا برای اینکه بتوانیم موضوعات مربوط به بانوان را از مسیر خودش پیگیری کنیم و به نتیجه برسانیم، پیشنهاد بازرایی ساختار امور زنان و خانواده را دادم. با این توضیح و آوردن دلایل متعدد نظیر رئیس جمعیت را جلب کردم که دفتر امور زنان و خانواده راه‌اندازی شود که الان در کمیته‌ای که ذیل اداره کل منابع انسانی تشکیل شده، این موضوع در حال بررسی است.

مهم‌ترین کاری که در حال پیگیری است اینکه به منظور شناسایی، معرفی و کشف استعداد‌های شایسته

موجود زنان در میان پرسنل و داوطلبان جمعیت و کمک به ایجاد امید، شور و نشاط و حرکت و تلاش در فضای مدیریتی جمعیت در سطح زنان، طرحی را مصوب کردیم که براساس کانون ارزیابی قرار است برای ورود زنان جمعیت هلال‌احمر به چرخه مدیریتی اجرا شود. طرح ارتقای شغلی بانوان مستعد و شایسته برای پذیرش موقعیت‌هایی شغلی است که این موقعیت‌ها هم مشخص شده‌اند.

●●● یعنی مشاغل جدید برای زنان تعریف شده تا پست‌های مشخصی هستند؟

یعنی ما هفت پست کلیدی را تعیین کردیم؛ از رئیس مرکز درمانی تا معاون سازمان و مدیرکل میانی در ساختمان مرکزی و مشاور رئیس جمعیت و… از این طریق می‌توانیم در کانون ارزیابی که در سه مرحله قرار است مثل یک تلنت برگزار شود، این فرصت برابر را برای بانوان کل کشورمان فراهم کنیم که برای رسیدن به پست مورد نظر تلاش کنند. ما در این طرح به سرمایه انسانی به عنوان شریک استراتژیک سازمان‌ها تأکید داریم و نقش آن را در تعالی و توسعه سازمان‌ها، بی‌بدیل می‌دانیم. هر سازمانی که به دنبال پیشرفت و موفقیت در حوزه مأموریتی خود است، ضرورتا باید به ارتقای بهره‌وری سرمایه انسانی و نیز پرورش و توسعه آن، بیشترین اهمیت را بدهد و مسلما بخش مهمی از ظرفیت سرمایه انسانی هر سازمان، زنان هستند.

کار دیگر، ثبت روایتگری همسران و مادران شهدای امدادونجات جمعیت است. ما ۴۸۹ شهید امدادگر در سراسر کشور داریم که از این تعداد، ۸۵ نفر متأهل بوده‌اند. قصد داریم به مناسبت چهلمین سالگرد دفاع مقدس در این مورد مستندسازی و مجموعه کاملی را از خانواده‌های شهدای جمعیت هلال‌احمر تهیه کنیم.

درباره امدادگران و نجاتگران فعال و همچنین بانوان درجه ایثار نیز طرحی تقریبا مشابه داریم. در طول تاریخ جمعیت هلال‌احمر همواره روی توان بانوان حساب بازشده و در حوادث مختلف از مهارت و توانایی‌شان در راستای مأموریت‌های امدادونجات استفاده شده است. بالاترین درجه و نماد در بین امدادگران در بین تیم‌های واکنش سریع است که به درجه ایثار معروف است و در حال حاضر ۹۲ نفر از بانوان امدادگر جمعیت طی آموزش‌های گوناگون و آزمایش‌های دشوار از رئیس جمعیت هلال‌احمر درجه ایثار دریافت کرده‌اند. ثبت خاطرات زنان و فداکاری‌هایشان در بحران‌ها و حوادث پرمخاطره می‌تواند از حیث آموزشی و انگیزشی بسیار جازز اهمیت باشد.

●●● ظاهرا تأسیس مرکز نگهداری و مراقبت کودکان و نوجوانان را هم دستور کار دارید که این کار مشخصا مختص به کارکنان است. درست است؟

بله، تأسیس مرکز نگهداری و مراقبت کودکان و نوجوانان در راستای اجرای قوانین بهبود فضای کسب‌وکار و ترفیع موانع مخل کار است. جمعیت، مهدکودکی برای مراقبت فرزندان بانوان و حتی آقایان شاغل ندارد، به خصوص در این ایام کرونا که مهدکودک‌ها تعطیل هستند و در ایام دیگر هم همیشه آنقدر هزینه محدوده ساختمان جمعیت هلال‌احمر بالاست که طبیعتا کارمندان توان پرداخت این هزینه‌ها را ندارند.

اتفاق امیدوارکننده‌ای که اخیرا رخ داد این است که برای اولین بار در آستانه صد سالگی «دفتر تاریخ شفاهی جمعیت هلال‌احمر» راه‌اندازی شد و من هم به عنوان مشاور امور زنان و خانواده در شورای سیاست‌گذاری آن حضور دارم. در این شورا یک‌سری مشخصه و مولفه‌هایی را تعیین کردیم و از بانوانی که دارای این فاکتورها هستند، دعوت می‌کنیم تا روایت‌ها و تجربه زنده‌شان را بازگو کنند تا آنها را ثبت و منتقل کنیم.

●●● در زمینه مشارکت‌های اجتماعی چطور؟ طرحی برای مشارکت زنان جمعیت هلال‌احمر در کارهای اجرایی دارید؟

با حمایت معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری و مشارکت معاونت آموزش جمعیت و سازمان داوطلبان، در حال پیگیری اجرای طرح «تاب‌آوری اجتماعی» هستیم. با توجه به اینکه جمعیت هلال‌احمر در بحث توان‌افزایی و تاب‌آوری پیشگام است، برنامه‌ریزی کرده‌ایم که در یک‌سری از استان‌ها که بستر مهیاتر و پویاتر است این طرح را اجرا کنیم.

تفاهم‌نامه‌ای را هم به نام «زنان طلایه دارن شفا» به پیشنهاد بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس و مشارکت سازمان نظام پرستاری کشور به امضا رسانده‌ایم. این طرح در واقع قرار است پنج میلیون پرستار (هر خانه یک پرستار) را برای مواجهه با بحران‌ها به خصوص ویروس کرونا و راه‌های مواجهه با آن و آسیب‌های ناشی از آن آماده سازد. محتوای بسته‌های آموزشی درحال تهیه است و از اول آذرماه طرح اجرا و آموزش‌های مجازی انجام خواهد شد.

به منظور آموزش بانوان داوطلب و امدادگر و نجاتگر جمعیت، برای تشکیل شبکه تسهیل‌گری، حمایت از ایده‌ها و طرح‌های خلاقانه و با استفاده از منابع مالی مشترک، یک تفاهم‌نامه همکاری هم با صندوق کارآفرینی امید منعقد می‌کنیم که از نیمه آذر اجرایی خواهد شد. همچنین در نظر داریم «اولین همایش مجازی مداخلات بحران و سلامت روان» را در چهار محور حوزه اجتماعی، حوزه حقوقی و اخلاقی، حوزه سلامت و حوزه مشاوره طی فراخوان مقالات علمی با مشارکت سازمان نظام روانشناسی کشور و همکاری معاونت آموزش جمعیت مورخ ۹۹/۱۱/۲۹ برگزار کنیم. دبیر علمی این وبینار خانم دکتر شکوه نوابی نژاد است.

●●● خانم فعلی، چشم‌اندازتان به این جایگاه چیست و فکر می‌کنید در حوزه زنان تا کجا می‌توانید پیش بروید؟

به نظرم در جمعیت هلال‌احمر هر چقدر هم که برای زنان کار کنیم، باز کم است. گستره فعالیت در حوزه زنان وسعت زیادی دارد تا زمانی که زنان داوطلبانه می‌آیند و ثبت‌نام می‌کنند و همچنین امدادگران و نجاتگران در بحران‌ها و بلابادر خط مقدم حضور دارند. واقعیتش هم این است که هنوز کار جدی برای زنان نشده و آنقدر کار برای انجام دادن وجود دارد که من برآتم تا زمانی که در این جایگاه هستم، مسائل و موضوعات را طوری اولویت‌بندی‌کنم که هر جایی که نیاز بیشتری وجود دارد، به سرعت ورود کنیم. ببینید یک چیزی که من در زنان جمعیت هلال‌احمر مشاهده کردم و خیلی دلمشغولی برایم ایجاد کرد این بود که عزت‌نفس در آنها کم شده‌به خاطر نوع مدیریت و رفتارهای جنسیت‌زده‌ای که طی سالیان زیاد در این نهاد وجود داشته، در واقع خودباوری را در زنان کم‌رنگ کرده است. اینکه زنان در تصمیماتی که برایشان گرفته شده، دخیل نبوده‌اند، زنان در سیاستگذاری‌ها حضور نداشتند و نادیده گرفته می‌شدند و توفیق چندانی در تصدی مناصب مدیریتی بالای سازمان نداشتند و با وجود تأکیدات مسئولان ارشد کشور خصوصا مقام معظم رهبری و رئیس جمهوری محترم مبنی بر زمینه‌سازی و بسترسازی مناسب برای بهره‌مندی دستگاه‌های اجرایی از توان و ظرفیت‌های مدیریتی زنان شایسته، آنچنان که باید هنوز ظرفیت‌های مدیریتی زنان به شکوفایی و بهره‌وری لازم نرسیده است.

اما الان در این دوره ما به دنبال آئیم که با کمک به فرهنگ‌سازی در جمعیت برای تغییر الگوی بینش‌ها و روش‌های استخدام و جانشین‌پروری و توسعه استعداد‌ها، انتصاب‌ها براساس شایسته‌سالاری صورت گیرد و بانوان هم حسب تخصص و توانمندی‌هایشان در جایگاه‌ها و موقعیت‌های درستی قرار گیرند.

مثلا در پست‌های رئیس حوزه ریاست، معاون امور بین الملل، مدیر کل منابع انسانی و تحول اداری، مدیر آتی جمعیت از زنان استفاده شده و این انتصاب‌ها تاحدی نشان‌دهنده نوع نگاه به زنان و شایستگی‌های آنان است. اهمیت حضور زنان در مناصب و موقعیت‌های مدیریتی بسیار مهم است، زیرا مدیران زن در هر سازمانی از مهم‌ترین جلوه‌های سرمایه انسانی آن سازمان هستند و سازمانی که درصد بیشتری از زنان را در ارکان مدیریتی به کار می‌گمارد، به درک بهتر و مناسب‌تری از ظرفیت‌های مدیریتی خود آگاه بوده و مدیریت منابع موفق‌تری دارد.